

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Полтавський державний аграрний університет
Institute of European Education (Болгарія)
Національний аграрний університет Вірменії
University of Opole (Польща)
International Slavic University (Македонія)
ISMA University (Латвія)**

«

»

Кафедра захист рослин

**VII Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція
«Сучасні аспекти і технології у захисті рослин»,
присвячена 90-річчю з дня народження
засновника національної моделі органічного
землеробства Семена Антонця**

25 листопада 2025 року

м. Полтава

УДК 632.93

3-38

Сучасні аспекти і технології у захисті рослин : матеріали VII Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. (м. Полтава, 25 листопада 2025 р.). Полтава: ПДАУ, 2025. 159 с.

Міністерство освіти і науки України, Державна наукова установа «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» (УкрІНТЕІ), Посвідчення № 695 від 11 жовтня 2025 р. (VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Сучасні аспекти і технології у захисті рослин», присвячена 90-річчю від дня народження засновника національної моделі органічного землеробства Семена Антонця).

У збірнику представлені тези, присвячені сучасним проблемам захисту і карантину рослин, фітосанітарного моніторингу та розвитку агроecosystem України. Матеріали призначені для наукових співробітників, викладачів, здобувачів вищої освіти та аспірантів вищих навчальних закладів, фахівців і керівників сільськогосподарських підприємств АПК різної організаційно-правової форми господарювання та всіх, кого цікавить проблематика сучасного захисту рослин в агроecosystemах України.

The collection presents theses devoted to modern problems of plant protection and quarantine, phytosanitary monitoring and development of agroecosystems of Ukraine. The materials are intended for researchers, teachers, graduates and graduate students, specialists and managers of agricultural enterprises of various organizational and legal forms of management and all who are interested in modern plant protection in agroecosystems of Ukraine.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Доля Микола Миколайович – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри інтегрованого захисту і карантину рослин Національного університету біоресурсів і природокористування України, член-кореспондент Національної академії аграрних наук України.

Поспелов Сергій Вікторович – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри землеробства і агрохімії імені Сазанова Полтавського державного аграрного університету.

Рекомендовано до друку Вченою радою Полтавського державного аграрного університету (протокол № __ від _____ 2025 року)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів. За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

© Полтавський державний аграрний університет, 2025

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ

- Галич О. А.** - професор, ректор Полтавського державного аграрного університету, Україна, м. Полтава;
- Маренич М. М.** - доктор сільськогосподарських наук, професор кафедри селекції, насінництва і генетики, директор Навчально-наукового інституту агротехнологій, селекції та екології, Полтавський державний аграрний університет, Україна, м. Полтава;
- Писаренко В. М.** - доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри захисту рослин Полтавського державного аграрного університету, Україна, м. Полтава;
- Тошко К.** - професор, директор Інституту Європейської освіти, Болгарія, м. Софія;
- Гаспарян Г.А.** - професор, завідувач аспірантурою Національного аграрного університету Вірменії, Вірменія, м. Єреван;
- Калініченко А. В.** - доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач відділу відновлювальних джерел енергії, Опольський політехнічний університет, Польща, м. Ополе.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

- Поспєлова Г. Д.** - кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри захист рослин, Полтавський державний аграрний університет
- Коваленко Н. П.** - кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри захист рослин, Полтавський державний аграрний університет
- Піщаленко М. А.** - кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри захист рослин, Полтавський державний аграрний університет
- Самородов В. М.** - доцент кафедри захист рослин, Полтавський державний аграрний університет
- Шерстюк О. Л.** - асистент кафедри захист рослин, Полтавський державний аграрний університет

ЗМІСТ

Писаренко В. М., Писаренко П. В., Писаренко В. В.	МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ПОСТАТЕЙ МАСШТАБУ С. С. АНТОНЦЯ	10
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ І КАРАНТИНУ РОСЛИН В УМОВАХ ОРГАНІЧНОГО ТА ВІДНОВЛЮВАЛЬНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА		14
Писаренко В. М., Піщаленко М. А., Логвиненко В. В.	ОПТИМІЗАЦІЯ ФІТОСАНІТАРНОГО СТАНУ ПОСІВІВ ЗА ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА	14
Павленко А. М., Самородов В. М.	СЕМЕН АНТОНЕЦЬ (1935-2022) У КНИЖКОВОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ: З ФОНДУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОУНБ ІМЕНІ І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО	19
Шиян О. О., Кузьменко Н. В.	ЕКОЛОГІЧНІ АКЦЕНТИ ВИСТАВКИ «СОВІСТЬ ЗЕМЛІ» (ДО 90-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ СЕМЕНА АНТОНЦЯ)	24
Вергунов В. А.	ІНОЗЕМНИЙ ЧЛЕН НААН Ф.Т. МОРГУН (1924-2008), ЩО ЗДІЙСНИВ НАЙБІЛЬШ ЕФЕКТИВНИЙ ТРАНСФЕР ІННОВАЦІЙ В УКРАЇНСЬКІЙ АГРАРНІЙ НАУЦІ	28
Кириленко І. Г.	ЖИВ І ТВОРИВ, ВИПЕРЕДЖАЮЧИ ЧАС	35
Опара Н. М.	ЕКОЛОГІЧНЕ ЗЕМЛЕРОБСТВО В ЖИТТІ СЕМЕНА АНТОНЦЯ	39
Шарий Г. І.	СТАЛИЙ РОЗВИТОК – ГЕОПОЛІТИЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ	43
РОЗДІЛ 2. ЗАХИСТ І КАРАНТИН РОСЛИН ТА ЇХ РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ		46
Гуска А. І., Бродська В. Д., Коваленко Н. П.	БІЛА ГНІЛЬ ХРИЗАНТЕМИ (<i>SCLEROTINIA</i> <i>SCLEROTIORUM</i>): ОСОБЛИВОСТІ ПАТОГЕНЕЗУ ТА СТРАТЕГІЯ КОМПЛЕКСНОГО ЗАХИСТУ	46
Коваленко Н. П., Окунська М. О.	БІОЛОГІЯ, ШКОДОЧИННІСТЬ ТА ІНТЕГРОВАНІ МЕТОДИ ЗАХИСТУ РІПЧАСТОЇ ЦИБУЛІ ВІД ЦИБУЛЕВОЇ МУХИ (<i>DELIA ANTIQUA</i> MG.)	49
Коваленко Н. П., Поспелова Г. Д. Реута О. О.	БІОЛОГІЧНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ЧОРНОЇ ПЛЯМИСТОСТІ (<i>MARSSONINA ROSAE</i> (LIB.) DIET.) ТРОЯНД	51
Михайлик М. О., Поспелова Г. Д., Коваленко Н. П.	АНАЛІЗ ФІТОСАНІТАРНОГО СТАНУ ПОСІВІВ РІПАКУ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ХВОРОБ КУЛЬТУРИ	54
Мусієнко Н. О.,	КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ЗАХИСТУ ОВОЧЕВИХ	56

VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Сучасні аспекти і технології у захисті рослин», присвячена 90-річчю від дня народження засновника національної моделі органічного землеробства Семена Антонія. Полтава, 2025

Поспєлова Г. Д.	КУЛЬТУР ВІД ФУЗАРІОЗНИХ В'ЯНЕНЬ	
Пелих В. Ю., Муха Б. Г., Яресько А. О.	ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ФУНГІЦИДУ ПРЕВІКУР ЕНЕРДЖІ ПРОТИ ХВОРОБ ОГІРКА ЗАКРИТОГО ГРУНТУ	59
Сіренко В. О., Голуб О. Р.	ХВОРОБИ КАЧАНІВ КУКУРУДЗИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ПОШКОДЖЕННЯМИ КУКУРУДЗЯНИМ СТЕБЛОВИМ МЕТЕЛИКОМ І БАВОВНИКОВОЮ СОВКОЮ	61
Чамара Р. С., Коваленко Н. П.	САМШИТОВА ВОГНІВКА У ЗМІШАНИХ НАСАДЖЕННЯХ: РИЗИКИ ТА АДАПТАЦІЯ	65
РОЗДІЛ 3. ЕКОЛОГІЗАЦІЯ СУЧАСНОГО РОСЛИННИЦТВА І ЗЕМЛЕРОБСТВА		68
Vasko O. A., Tyshchuk D. V., Hlushchenko L. A.	SPECIES COMPOSITION OF PATHOGENIC FUNGI AND SUSCEPTIBILITY OF MEDICINAL PLANTS	68
Баган А. В., Гордієнко Д. А.	ПІДБІР СОРТИМЕНТУ ДЕКОРАТИВНИХ КУЛЬТУР ДЛЯ ОЗЕЛЕНЕННЯ МАЛОГО САДУ	72
Баган А. В., Дмитришина О. В.	ОСОБЛИВОСТІ ПІДБОРУ ТА ВИРОЩУВАННЯ РОСЛИН ПРИ ОЗЕЛЕНЕННІ АДМІНІСТРАТИВНИХ БУДІВЕЛЬ В УМОВАХ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА	74
Баган А. В., Маслівець О. В.	ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ РІПАКУ ОЗИМОГО В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ	76
Баган А. В., Мусієнко Н. О.	ВИРОЩУВАННЯ КІНОА (<i>CHENOPODIUM QUINOA L.</i>) ЯК ПЕРСПЕКТИВНОЇ НШЕВОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ	80
Баган А. В., Мусієнко Н. О.	ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ ЧІА (<i>SALVIA HISPANICA L.</i>) В УКРАЇНІ	82
Баган А. В., Рощепа Д. О.	МЕТОДИ СТВОРЕННЯ ВИХІДНОГО МАТЕРІАЛУ У СЕЛЕКЦІЇ ТРОЯНД	84
Бараболя О. В., Храпач А. О.	ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКУ: ПОКРОКОВИЙ ПОСІБНИК	86
Барат М. Ю., Баган А. В.	ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ РІПАКУ ОЗИМОГО	92
Барат Ю. М., Дудка Є. О.	ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЖИМОЛОСТІ (<i>Lonicera caerulea L.</i>) У ПРОМИСЛОВОМУ САДІВНИЦТВІ	94
Білявська Л. Г., Буцький О. С., Білявський Ю. В.	ВРОЖАЙНІСТЬ СОРТІВ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ЗА ОПТИМАЛЬНОЇ НОРМИ ВИСІВУ НАСІННЯ В УМОВАХ ПОСУХИ ТА СТРЕСУ	96
Білявська Л. Г., Сидоренко Д. О., Червяк П. М.	ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНИХ СОРТІВ СОЇ РІЗНОГО ПОХОДЖЕННЯ В УМОВАХ ЛІВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	98

вирощування і розвиток переробної інфраструктури створять передумови для масштабного поширення цієї культури. У перспективі жимолость може стати важливою нішевою ягодою, яка принесе економічну вигоду виробникам і забезпечить споживачів цінним продуктом для здорового харчування.

Бібліографія:

1. Вайсєро О. О., Кохан О. О., Крапивницька І. О., Оболкіна В. І. Дослідження вмісту біологічно-активних сполук у пюре з плодів жимолості. *Матеріали VI Міжнародної спеціалізованої науково-практичної конференції “Ресурсо- та енергоощадні технології виробництва і пакування харчової продукції – основні засади її конкурентоздатності”*. Київ, НУХТ, 2017. С. 128-130.
2. Інститут садівництва НААН / Агроновості / Жимолость має хороший потенціал для українського ринку. *Agro-Business сьогодні*, 2021. URL: <https://agro-business.com.ua>
3. Матусяк М. В. Біолого-екологічні особливості використання видів роду жимолость (*Lonicera L.*) в умовах біостаціонару Вінницького національного аграрного університету. *Науковий вісник НЛТУ*. 2018. т. 28. №10. С. 41-43.

ВРОЖАЙНІСТЬ СОРТІВ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ЗА ОПТИМАЛЬНОЇ НОРМИ ВИСІВУ НАСІННЯ В УМОВАХ ПОСУХИ ТА СТРЕСУ

Білявська Л. Г., Буцький О. С., Білявський Ю. В.
Полтавський державний аграрний університет

В сучасних умовах, на ефективність ведення господарства суттєво впливають окремі технологічні елементи та їх доцільність. Й це, в першу чергу стосується продовольчої культури – ячмінь ярий (*Hordeum vulgare L.*). Ячмінь – культура досить поширена. Її цінність відома. Потепління клімату та значні зміни погодних умов, особливо в останні роки, вимагає сучасні сорти ячменю ярого, які посухостійкі. Їх пристосованість та важливі господарсько-цінні властивості, впливають на формування оптимального та якісного врожаю [1].

Вивчення нових сортів та всебічна оцінка окремих елементів технології дає можливість підвищити ефективність виробництва, за умов аналізу елементів структури врожаю та сортових особливостей. Норма сівби ячменю ярого є важливим чинником регулювання врожаю. Рослини індивідуально реагують на різні густоти. За оптимальної густоти, вони ефективно використовують природний потенціал. Кількість продуктивних стебел на одиниці площі є одним із цінних кількісних показників. Від цього залежить площа листової поверхні та має вплив на інші структурні елементи врожайності [2].

На сьогодні, сорт, залишається унікальною біологічною системою. Він має унікальні особливості. Сорт позитивно реагує на якісну обробку ґрунту, оптимальні строки сівби та густоту посіву та ін. елементи технологічного процесу [3-4].

VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Сучасні аспекти і технології у захисті рослин», присвячена 90-річчю від дня народження засновника національної моделі органічного землеробства Семена Антонця. Полтава, 2025

Мета даної роботи полягала у підборі оптимальних норм висіву насіння культури для сортів різного походження та вивченні їх впливу на формування врожайності в умовах нестійкого зволоження, звичайної посухи та стресових чинників.

Об'єкт досліджень – національні сорти: сорт Гермес, Святогор, Адапт – усі розроблені та впроваджені СГІ-НЦНС, сорт Хорс – Інститут рослинництва ім. Юр'єва. *Предмет досліджень* – процеси формування урожаю зерна ячменю ярого залежно від вивчаємої норми витрати зерна під час посіву та визначення найбільш пристосованих сортів. Досліди проводили у фермерському господарстві протягом 2023-2025 рр. Варіантами слугували 3 норми сівби зерна: 3,5; 4,5; 5,5 млн схожих зерен на гектар. Впродовж вегетації проводили обліки та спостереження. Аналізували варіювання цінних господарських показників та урожайності зерна. Попередник – пшениця озима. Посів проводили в оптимальні строки – сівалкою Клен (сівалка точного висіву). Площа облікової ділянки становила 25 м². Ширина ділянки – 2 м. Облікова площа ділянок для всіх сортів і варіантів досліду була однаковою. Ділянки висівали рендомізовано. Повторність 3-кратна. Обліки почали проводити відразу після появи сходів. Був присутній принцип єдиної відмінності усіх факторів. На тлі вивчення норм сівби, визначали кількість продуктивних стебел (шт./м²), маса зерна з колоса (г), вага 1000 шт. насінин. Використовували загальноприйнятту технологію вирощування культури. Збирання та облік урожаю проводили у кратчайші строки. Система захисту ячменю – звичайна. Фенологічні спостереження проводились згідно розроблених методичних рекомендацій. Урожай насіння проводили з ділянки з перерахунком на 1 м². Дані оброблялись за використанням спеціальних програм Windows 95/98, Statistica 6,0.

Погодні умови вегетаційного періоду з вирощування ячменю ярого були наступні: 2023 рік – досить сприятливий, 2024 рік – досить посушливий, 2025 рік – посушливий та стресовий (досить несприятливі).

Встановлено, що кількість продуктивних стебел (шт./м²) на сортах ячменю ярого змінювалася в залежності від норми сівби насіння та років досліджень. Високі показники кількості продуктивних стебел були у 2023 році (в середньому, 414,2 продуктивних стебел, шт./м²). У 2024 р. – дуже посушливі умови вегетації (в середньому, 381,2 продуктивних стебел, шт./м²). У 2025 р. – посушливі стресові умови (в середньому, 238,1 продуктивних стебел, шт./ м²). Так, за нормою сівби 3,5 млн. схожих насінин - кількість продуктивних стебел мінімальна. Середня, максимальна кількість продуктивних стебел – у сорту Святогор. Мінімальна – у сорту Адапт. Гарні результати з врожайності- у сорту Хорс – 359 продуктивних стебел, шт./м².. Оптимальним, за 3 роки досліджень, був сорт Святогор.

Показники маси зерна з колоса були максимальні у 2023 році – 0,88 г. У 2024 році – 0,74 г. У 2025 р. – лише 0,42 г. В цілому, за 3-и роки досліджень,

показники маси зерна з колоса були високи у сорту Хорс – 78 г. У інших сортів різниця по цьому показнику була в межах 0,01-0,03 г.

У 2023 році, показники врожайності були – 3,6-4,2 т/га (в середньому – 3,91 т/га). Високу врожайність показав сорт Хорс – 3,9-4,1 т/га (у 2023 р.), 2,8-3,0 т/га – у 2024 р. У 2024 р. – рівень врожайності був 2,6-3,0 т/га. Такий врожай показали – Святогор (2,6-3,0 т/га), Гермес (2,8-3,3 т/га), сорт Хорс (2,8-3,0 т/га). У 2025 р. – рівень врожайності ще зменшився, до рівня 1,8-2,4 т/га, за середнім показником – 2,03 т/га. Середня врожайність по сортах була наступною: максимально – 3,2 т/га – у сорту Хорс, 3,1 т/га – у сорту Гермес. По 3,0 т/га мали сорти Святогор та Адапт. Слід пам'ятати, що у досліді, оптимальною була норма витрати насіння або сівби – 4,5 млн. схожих насінин/га. Найбільш пристосовані до умов господарства, були відмічені сорти Хорс та Гермес, з урожайністю 3,1-3,2 т/га та при нормі висіву – 4,5 млн схожих насінин на гектар. Збільшення норми висіву до 5,5 млн схожих насінин на 1 га сприяло зниженню врожайності. Розрахунок економічної ефективності вирощування ячменю ярого (сорт Хорс та Гермес) показав, що за врожайності сорту Хорс (середнє за 3 роки) – 3,2 т/га, вартість продукції становила 20800 грн/га. Чистий дохід – склав 8500 грн, собівартість на 1 ц - 3843,8 грн. Рівень рентабельності сорту Хорс – 69,1 %. Рівень рентабельності сорту Гермес – 63,8 %. За сприятливих погодних умов, фактичний потенціал врожайності цих сортів може сягати 5-6 т/га. Встановлені результати вказують на доцільність вирощування ячменю ярого даних сортів, оскільки, при тих самих виробничих затратах, значно збільшується рівень рентабельності.

Бібліографія:

1. Рожков А. О., Чернобай С. В. Урожайність ячменю ярого сорту Докучаєвський 15 залежно від застосування різних норм висіву та позакореневих підживлень. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2014. № 4. С. 30-34.
2. Дубовик О. О. Особливості формування продуктивного стеблостою сучасних сортів ячменю ярого залежно від норм висіву насіння. *Селекція і насінництво*. 2012. Вип. 101. С. 272-278.
3. Лінчевський А.А. 95 років селекції ячменю в селекційно-генетичному інституті. *Збірник наукових праць СГІ-НЦНС*. 2012. Вип. 20 (60). С. 66-83.
4. Лінчевський А. А., Легкун І. Б. Нове ставлення до культури ячменю і селекція в умовах зміни клімату. *Вісник аграрної науки*. 2020. № 9. (810). С. 34-42.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНИХ СОРТІВ СОЇ РІЗНОГО ПОХОДЖЕННЯ В УМОВАХ ЛІВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Білявська Л. Г., Сидоренко Д. О., Червяк П. М.
Полтавський державний аграрний університет